

INDEX

- ædificarunt.
 Cap. iiii. fo. 452. a
 Sanabellat & Tobias muro-
 rum ædificationē prohibēt.
 Cap. v. fo. 454. a
 Populo fame laboranti vsu-
 ras prohibet Nehemias.
 Cap. vi. fo. 455. b
 Rursus impeditur ædificatio.
 Cap. vii. fo. 457. a
 Extructo muro applicantur
 custodes per Nehemiam.
 Numeratur populus.
 Cap. viii. fo. 458. a
 Populū cōsolatur Nehemias.
 Festum tabernaculorum.
 Cap. ix. fo. 459. b
 Populus vxores alienigenas
 abiicit.
 Misericordia & beneficia
 Dei in populum.
 Percutit fœd^o cū deo popul^o
 Cap. x. fo. 463. a
 Signatores fœderis.
 Quid populus i fœdere Deo
 promiserit.
 Cap. xi. fo. 465. a
 Qui instaurata Ierusalē ha-
 bitauerunt in ea.
 Cap. xii. fo. 466. a
 Numeratur sacerdotes & Le-
 uitæ, qui cum Zorobabel
 venerunt Ierusalem.
 Cap. xiii. fo. 468. b
 Separantur alienigenæ.
 Sabbati trāsgressores repre-
 henduntur, & alienigenas
 accipientes in vxores.
- Libri Esther cap. i. f. 471. a
 Assuerus in cōiuiuo potētā
 & gloriam suam ostentat.
 Vasthi regina recusat venire
 ad eum.
 Cap. ii. fo. 472. b
 Esther cum cæteris seruat
 puellis in domo regis.
 Esther regina efficitur.
 Cap. iii. fo. 475. a
 Aman exaltatū a rege Mar-
 docheus non adorat.
 Aman Iudæorum interitum
 impetrat ab Assuero.
 Cap. iii. fo. 476. a
 Mardoche^o suadet Esther vt
 regē p populo deprecetur.
 Esther iubet pro se orari.
 Cap. v. fo. 477. a
 Esther iuicat regē ad cōiuiū
 Cap. vi. fo. eod. b
 Mardocheū honorari iubet
 rex, quem ipse Aman ho-
 norat tristis.
 Cap. vii. fo. 478. a
 Esther pro Iudæis orat.
 Aman suspenditur.
 Cap. viii. fo. 479. a
 Bona Aman traduntur regi-
 næ Esther.
 Præcipit Iudæis rex vt suos
 inimicos interficiant.
 Cap. ix. fo. 480. a
 Iudæi inimicos suos interfi-
 ciunt.
 Decē filii Aman interficiunt.
 Dies celebris instituitur in
 memoriam.

FINIS INDICIS.

THOMAE DE VIO CAIE-
 TANI CARDINALIS SANCTI XY-

sti in libros historiales veteris testamenti, Commentarij.
 Et primum in Librum Iehosua.

T FVIT. Tria me mo-
 uēt post expositos libros
 Mosis ad scribendum su-
 per libros historiales ve-
 teris testamenti. primum
 difficultas rei gesta, vel
 quia obscure traditur, vel
 quia secus interpretes eā
 reddiderunt: secundū ra-
 tio tum verborum tū fa-
 ctorum quæ ambigua vi-
 dentur, virorum præser-
 tim sanctorum: tertium imbecillitas multitudinis legētium
 studiose sacram scripturā, vt quæ illis minus clara sunt, ma-
 nifesta fiant: post mortem Mosis serui domini. Quauis in lite-
 ra non scribatur quanto tempore post mortem Mosis, sub-
 iuncta tamen rectè collata insinuant hoc fuisse post com-
 pletum luctum mortis Mosis: hoc est septima die mēsis pri-
 mi, vt inferius manifestabitur. dixit Dominus ad Iehosua^m fi-
 lium Nun ministrum Mosis dicendo. Nomen tetragrammaton
 habetur vbi legitur dominus, vt fons essendi Deus deorum
 allocutus significetur Iehosua^m principem populi Israel.
 Modus quo Deus allocutus est Iehosua^m intelligendus est
 modus ille quo Deus alloquitur prophetas, qui magnā ha-
 bet latitudinem: multa enim genera reuelandi comprehē-
 dit. Subiuncta autem verba dicta à Deo, insinuat quòd lo-
 cutio ista fuerit nocturna, vigilando tamen: in ecstasi enim
 quadam oranti Iehosua^m locutus est Deus. Mortuus est Mosis
 seruus meus. Hoc est epitheton Mosis, quo Deus ipse testatur
 placuisse sibi officia Mosis appellado ipsum seruum suum:
 immò dicēdo Mosis seruus meus mortuus est, aperit quòd
 mortuus est seruus suus: hoc est quòd licet quādoque pec-
 cauerit & peccando non fuerit seruus meus, attamen mot-
 uēt

A tunc

tuus est seruus meus, mortuus est in statu seruitutis meæ, mortuus est sic quod quicquid erat, quicquid operabatur meum erat. seruus enim totum quod est domini est. surge. Iuxta Hebræum habetur. Et nunc surge transi Iordanem istum tu & omnis populus hic in terram quam do filiis Israel. Dicendo nunc, manifestat tempus supradictum: videlicet triduum ante transitum Iordanis, qui fuit decima die mensis primi: ut inferius cap. 4. dicitur. Et quia non dicit experrectus surge, sed absolute dicit surge, vigilante insinuat Iehosua, a quiete ad motum versus Iordanem inuitas. Ex hoc autem quod dicitur, transi Iordanem istum collato cum subiunctis verbis & factis, colligitur quod Deus reuelauit Iehosua tum tempus, tum modum transeundi Iordanem. & de tempore quidem manifeste testatur executio Iehosua subiuncta statim: de modo autem testatur etiam executio Iehosua in tertio scripta cap. absque aliqua alia reuelatione diuina. alienum siquidem a ratione est ut Iehosua statim ut ad ripam venit Iordanis modum transeundi Iordanem tam mirabile publicauerit, nisi certior redditus futuri miraculi ex diuina reuelatione. *Omne locum in quo calcauerit planta pedis vestri, vobis dedit: sicut locum sum ad Mosem* Intellige omnem locum infra terminos subscriptos. non enim Deus omnem locum absolute calcandum pede Iudæorum, sed omnem locum ab eis calcandum infra subiunctos terminos dixerat Mosi se daturum filiis Israel. *A deserto & libano isto usque ad fluuium magni fluuii Euphratem, omnis terra Chitiorum usque ad mare magnum ab occasu solis erit terminus vester.* Nullus poterit vobis resistere. Parui refert quod iuxta Hebræum habetur. *Non stabit quisquam ante te omnibus diebus vite tue.* promissio enim fit ipsi Iehosua duci. *sicut fui cum Mose ero tecum.* Non dicit quantum fui, sed sicut fui, & rursus non dicit sicut feci Mosi, sed sicut fui: ad insinuandum quod eodem modo futurus erat assistendo miraculis opportunis & protectione & pugna quemadmodum fuerat cum Mose, non autem quod parum eum facturus esset Mosi. *non dimittam te, nec derelinquam te.* Præposito ordine legendum censent. nec sunt hæc synonyma: sed alterum significat retentionem, alterum associationem. promittit siquidem Deus & quod velut comes indiuiduus non derelinquet eum: & quod tamquam retines deum eum sibi Deo non dimittet eum sibi ipsi Iehosua. Quod intellige faciente Iehosua quod in se est. quod ideo oportet subintelligere, quia ut inferius scribitur

bitur ex defectu Iehosua Deus dimisit ipsum sibi ipsi in facere Ghibonitarum, quia os domini non consuluit.

Cōfortare & esto robustus: tu enim sorte diuides populo huic terram pro qua iuravi patribus coram ut traderes illis. Confortare igitur & esto robustus valde. Bis dixit Deus ad Iehosua huiusmodi verba: semel relative ad actiones corporales, ad victoriam & distribuendum subactam terram filiis Israel: iterum autem relative ad custodiam & obseruationem legis precepte a Mose. Et hac secunda vice adiunguntur duæ dictiones. nam Hebraice habetur. *Tantum confortare te & roborare te valde ad custodiendum & faciendum iuxta omnem legem quam precepit tibi Moses seruus meus.* Ac si apertius dixisset: hoc duxat a te exigitur ut erga obseruationem legis Mosi inualescas vniuerso conatu, & roboretur magnanimitate teipsum non mediocriter sed valde. *ne declines ab ea ad dexteram & ad sinistram ut intelligas in omnibus ad que iueris.* Ecce fructus obseruationis legis donum intelligentiam in omnibus ad que ibis. *Non recedat liber legis huius ab ore tuo, sed meditaberis in eo die ac nocte ut custodias ad faciendum iuxta omnem quod scriptum est in eo: tunc diriges viam tuam & intelliges eam.* Iuxta Hebræum habetur. *quia tunc secundabis vias tuas, & tunc intelliges.* Duci exercitus mandatum Deus ut libro legis sit assiduus tum in sermonibus tum in meditationibus, non ad differendum sed ad faciendum que sunt legis: manifestando duos fructus, alterum prosperitatis exterioris alterum intelligentiam internam. Ecce præcipio tibi. Iuxta Hebræum habetur. *Nonne precepi tibi confortare te & roborare te.* Ratio redditur credendi & sperandi promissos fructus ex efficacia præcipientis Dei: ad huiusmodi enim efficaciam insinuandam dicit Deus, nonne precepi tibi? ac si apertius dixisset: *hesitandum non est de secundis successibus ex hoc ipso quod ego Deus precepi. Noli metueri & noli timere* iuxta Hebræum habetur. *ne frangaris & ne terrearis.* Hebræo more quod plurius est præponitur. quia valde arduos successus promittebat Deus, fragilitatem propriam pensantem Iehosua tertio confortat & accedit, præmonendo ne ab externis terreatur nec ab interna fragilitate frangatur animus. *quonia tu non es dominus deus tuus in omnibus ad que iueris.* Ratio redditur diuina assistentia sufficiens & potentissima ad omnia tam interna quam externa. Quod autem dicitur dominus Deus tuus, Hebræum habetur. *Iehouah Elohe tuus.*

Et similiter intellige in vniuerso hoc opere: & nisi aliud dixerimus, appellatione domini intellige semper nomen tetragrammaton.

Precepitque Iehosua principibus populi dicens: transite per medium castrorum & precipite populo dicendo. Ecce executio diuini mandati. & si contuleris obedientiam Iehosue cum verbis diuini precepti & nunc surge, transi Iordanem cum verbis diuini precepti & nunc surge, transi Iordanem istum, perpendes idem esse tempus: hoc est eodem die imperatum a Deo fuisse & nunc surge quo Iehosua surrexit ad precipiendum preceptis populi vt prepararetur populus ad transeundum Iordanem: alioquin non surrexisset tunc iuxta mandatum Dei. *preparate vobis cibaria.* Non est sermo de pane (quoniam ex quotidiano mana panem comestiebant) sed de reliquis alimentis: quoniam post diem tertium transibitis Iordanem. Clarius Hebraice habetur. *quia in adhuc tres dies transientes Iordanem, vt intretis ad hereditandam terram quam Dominus Deus vester, dat vobis ad hereditandum eam.* Hinc clare habentur duo. alterum quod hoc mandatum factum est septima die mensis primi: quoniam decima die eiusdem mensis transferunt Iordanem: decimus enim dies fuit terminus extrinsecus trium dierum inchoando a die septimo. Alterum quod mane septimi diei mensis primi promulgatum est hoc mandatum, ac per hoc diuina reuelatio eodem die circa aurora facta videtur: alioquin non fluxissent tres dies ab hac promulgatione vsque ad transitum Iordanis, quos tamen fluxuros significatur dicendo, quia in adhuc tres dies sunt & vos eritis transeuntes Iordanem. Hæc sunt enim quæ collata cum suprascriptis testatur quæ prædiximus: & manifestant tempus transeundi Iordanem fuisse reuelatum Iehosue.

Reubenitis quoque & Gaditis & dimidia tribus Menassis ait Iehosua dicendo: Mementote sermonis quem precepit vobis Moses seruus domini dicendo: dominus Deus vester requiescere vos fecit deditque vobis terram hanc. Recole ex libro Num. cap. 32. Reubenitas, Gaditas & dimidiam tribum Menassis fortitas fuisse habitationes suas viuente Mose: & propterea non erant simul cum reliquo populo, sed sparsi in ciuitatibus suis: ob quam causam oportuit Iehosua vocare illos vt seruentur promissa scripta vbi supra quæ subiunguntur summarie.

Vxores

Vxores vestre parvuli vestri & iumenta vestra manebunt in terra quam dedit vobis Moses trans Iordanem: vos autem transibitis armati ante fratres vestros omnes potentes manu & adiuuabitis eos: donec quiescere faciat dominus fratres vestros sicut vos, & possideant etiam ipsi terram quam dominus Deus vester dat vobis & reuertimini ad terram possessionis vestre, & possidebitis eam quam dedit vobis Moses seruus domini trans Iordanem ad ortum solis. Responderuntque ad Iehosua dicendo: omnia quæ præcepisti nobis faciemus & quocumque miseris ibimus. Sicut obediuimus in cunctis Mose obediemus tibi, tantum sit dominus Deus tuus tecum sicut fuit cum Mose. Senus est. ex parte nostra non deerit obedire: hoc durat exigitur, vt fons essendi gubernator tuus sit tecum quemadmodum fuit cum Mose. *Qui contradixerit ori tuo & non obdierit verbis tuis in omnibus quæ præceperis ei, moriatur: tantum conforta te & roborata te.* Expone hoc, vt in præcedenti textu. est enim sensus quod executioni mandabitur punitio inobedientium tibi, dummodo tu ex parte tua inualescas, & roboret te ipsum magnanimitate.

CAPVT II.

Misit igitur. Iuxta Hebræum habetur. *Et misit Iehosua filius Nun de Sittim duos viros exploratores.* Considera prudens lector, disparitatem, nam promulgatio preparationis ad transitum Iordanis descripta est, quo ad tempus (videlicet triduum ante transitum) nec est descripta quo ad locum: missio vero exploratorum descriptur quo ad locum (videlicet de Sittim in quo erant castra Israel) nec descriptur quo ad tempus. Veruntamen ex subiunctis insinuatur tum locus promulgatae preparationis, tum tempus quando missi sunt exploratores: ex eo enim quod vna tantum nocte fuit populus super ripam Iordanis (vt Hebraica veritas manifestat in capitulo tertio) habetur quod in loco Sittim fuit promulgata preparatio ad transitum Iordanis, & ibidem requisiti Reubenites & gadites: & similiter ex eo quod exploratores plusquam tres dies consumperunt (nam tribus diebus latitarunt in montanis) patet missos eos fuisse priusquam promulgaretur preparatio populi. Quot autem diebus fuerint prius missi, incertum est: quanuis certum sit, quod fuerunt prius missi. At si quaeris cur præpostero ordine hæc scripta sint, in præ-

ptu causa est: missio siquidem exploratorum processit à Iehosua humano consilio, promulgatio autem preparationis processit ex diuina reuelatione: par autem fuit vt liber gestorum Iehosuae initium à diuina dispositione haberet, & quod humano fuerat consilio factum subiungeretur. Nec propterea intelligas peccasse Iehosua mittendo exploratores: cum actus iste non sit contra vel præter rectam rationem, & ad accendendum magis animos populi sciens exterritos Chananæos hoc fecisse credendus est. *in abscondito dicēs.* Non est vsquequaq; clarū an missio hæc scribatur clandestina relatiuè ad populum Israël vel relatiuè ad indumenta & exteriora signa exploratorū: vtrūque enim potest intelligi. *ite considerate terram vrbemque Iericho.* Iuxta Hebræū habetur. *et Iericho.* Quod ideo annotauerim vt intelligamus duo fuisse exploratoribus mandata: alterū cōsiderare terram, alterum cōsiderare Iericho. Et quantum subiuncta relatio exploratorum insinuat, mandatum est istis vt viderēt terram Chananæam in genere, & Iericho in specie. nam retulerunt de vniuersa terra & non solūm de Iericho.

Qui pergentes ingressi sunt. Iuxta Hebræum habetur. *et iuerunt et ingressi sunt.* Quod ideo annotauerim, vt ex diuersitate orationum libertatem habeamus intelligēdi quod exploratores iuerūt absq; impedimēto aliquo per terrā Chananæā vsquequo venerūt Iericho & ingressi sunt domū. *mulieris meretricis nomine Rachab.* Non est clarum an mulier hæc scribatur meretrix an caupona. Hebraica siquidē dictio anceps dicitur & argumēta vtrinque sunt. nā q; fuerit caupona officii eius testatur: q; autē fuerit meretrix, frequēs huius dictiōis vsus apud Hebr. insinuat. Siue autē fuerit meretrix siue nō, viduā fuisse apparet ex eo q; nulla sit mariti metio & puellā virginē exercere officii cauponæ dedecet: præsertim cū ipsa describatur domina domus & habēs patrem, matrē, fratres ac sorores in ciuitate. *et qui euerunt apud eam.* Iuxta Hebræū habetur. *et dormierunt* (seu potius iacuerunt) *ibi.* Hinc habetur quod nocte illa quietē dormierūt in domo Rachab: & relatio facta regi Iericho fuit nō illa prima noctē sed sequenti vespere. *Nunciatiūque est regi Iericho dicēdo: ecce viri venerūt huc nocte de filiis Israel vt explorēt terrā.* Vndiq; manifestatur quod vespertina hora venerūt exploratores

vatores in Iericho. *Misitq; rex Iericho ad Rachab dicēs: edue viros qui venerunt ad te et ingressi sunt domum tuam, quia ad explorandum totam terram venerunt.*

Tulitq; mulier duos viros et abscondit eos, et ait: certe venerunt ad me viri, sed nesciebam vnde essent. Et fuit dum porta clauderetur in tenebris viri exierunt, nec scio quo icerunt. De porta ciuitatis est sermo: & in principio noctis eos recessisse antequā porta clauderetur, mentita est mulier mendacio officioso.

Et hinc clarè apparet quod nocte & die exploratores fuerunt in Iericho absque molestia. ex eo enim quod nocturno tempore venerant & in domo mulieris dormierāt, & vt rem credibilem mulier dixit quod recesserunt antequam porta clauderetur, consequens est quod non de eadē qua venerāt nocte est sermo, cū dicit eos egressos in tenebris anteq̄ porta clauderetur: sed cū toto die lustrassent ciuitatē, & redissent vespere ad domū Rachab, nūciatū est regi ab iis qui perspicacius inspexerūt eos in die q; exploratores sunt. *Persequimini citō, et cōprehēdetis eos.* Arguta exhortatio ad repellēdū eos, ne inquirerēt & scrutaretur domū, an ibi laterēt. *Ipsa autem fecit ascendere viros in solariū domus suæ, operuitq; eos stipula lini, quæ ibi erat.* Prius descripsit factum absconsonis, & postea describit modum eiudē: videlicet q; super tectū domus sub culmis lini expāsi, absconditi fuerint. *Li autem qui missi fuerant, secuti sunt eos per viam, quæ ducit ad vada Iardē: illisq; egressis, statim porta clausa est.* Ciuitatis porta per quam egressi sunt inquisitores exploratorum describitur clausa egressis illis, ad significādum quod non patebat exitus exploratoribus per portam ciuitatis.

Necdum obdormierant qui latebant. Iunge hanc negatiuam cū affirmatiua prænarrata, videlicet quod dormierunt ibi: & perpendes quod de secunda nocte est sermo in hac negatiua, & de prima in illa affirmatiua. eadem enim dictio habetur hīc & ibi. *Et ecce mulier ascendit ad eos.* Deficit super tectum. plana siquidem sunt tecta domorū regionis illius, quæadmodū pauimēta sub diuo. *Et ait eis, noui quod tradiderit vobis dominus terrā: etenim irruit in nos terror vester, et elanguerūt oēs habitatores terræ, à facie vestra.* Audiuimus enim quod siccauerit dominus aquas maris rubri, à facie vestra cū exiretis ex Aegyp. et qua feceritis duob; regib; Ægyptorū qui erāt trās Iardē.

Sichon & Hog quos interemistis. Et hæc audietes pertinuimus, & elanguit cor nostrum, nec remansit in nobis spiritus à facie vestra: dominus enim Deus vester est Deus in caelo sursum & in terra deorsum. Vide in muliere ista non solum timorem sed fidem ac manifestam confessionem quod Iehouah qui est Elohe Israëli, ipse est Elohim in caelo & terra: & propterea non est mirum si seruata est: quam enim Deus illuminauit intus & effecit seruatricem electorum suorum, seruauit quoque à clade Iericho. Et nunc iurate quæso mihi per dominum quia feci vobiscum misericordiam, quod facietis etiam vos cum domo patris mei misericordiam. Legendum est vtroque gratiam: est enim illa dictio quæ quanuis cõmuniter interpretetur misericordia, secundum tamen veritatem Hebraicam diligentius perspectam significat gratiam: eò quod non est nomen passionis animi, sed collationis sine merito quæ latinè gratiam dicimus. *detisque mihi verum signum.* Parui refert quod hebraicè habetur. & *dabitis mihi signum veritatis.* Iuramentum appellat mulier signum veritatis. ac si apertius dixisset: iurate mihi per Iehouah tali modo vt sit signum future veritatis. Et dixit hoc ad excludendum cauillationes iurantium dum in timore & necessitate sunt constituti. *Et saluabitur patrem meum & matrem meam, & fratres meos & sorores meas, & omnia quæ coris sunt: & eripietis animas nostras à morte.* Qui responderunt ei, anima nostra sit pro vobis in mortem, si tumen non prodideris nos. Iuxta hebræum habetur, *si non prodideritis verbum nostrum hoc.* Per modum fœderis iurant isti, & quia nesciebant adhuc se mittendos per fenestram, cauent ne cõmunicata notitia occultationis eorum patri & matri, fratribus & sororibus mulieris manifestentur: ideo sub pacto ponit, si non prodideritis rem nostrã hæc. *quinque tradiderit nobis dominus terram, faciemus tecum misericordiam.* Legendum est, *gratiam & veritatem.* Repetitur enim supradicta dictio. & gratiam appellant beneficium vitæ: veritatem autem fidelitatem seruando promissa.

Demisitque eos per funem de fenestra: domus enim eius habebat muro. Dixitque ad eos, *ad montem pergite ne occurrant vobis insipientes: ibique latitate tribus diebus donec redeant, & postea ibitis per viam vestram.* Ratio numeri fuit, quia rationale erat, vt inquisitores discurrendo scrutarentur vias omnes ad Iordanem:

nam; ac per hoc triduo opus esset ad eundem, scrutandum & redeundum. Qui dixerunt ad eam: *innoxij erimus à iuramento tuo hoc quo nos iurare fecisti.* Suppleunt tria tacita in fœdere, primum est signum funis alligandi in fenestra illa: secundum congregatio consanguineorum in domum illam: tertium occultatio emissionis eorum in môtana. Et hæc omnia valde consona erant pacto: vt patet consideranti. *Si ingredientibus nobis terram signum non fuerit funiculus iste coccineus, & nisi ligaueris cum in fenestra per quam nos demisisti: & patrem tuum ac matrem fratresque & omnem cognationem tuam congregaueris in domum tuam.* Verbum præteriti temporis, demisisti nos, quæstionem parit: quia si iam descenderant de fenestra, non erat commodum neque tutum colloquium, ne à vicinis audirentur. Et cõfirmatur hoc: quia post hæc verba subiungit litera, quod mulier demisit eos: antequam ergo descenderent dicta videntur hæc verba: sed in oppositum vtget verbum præteriti temporis, per quam descendere fecisti nos. Solutio est quod quia medium sapit naturam extremorum, induit quandoque modo rationem vnus extremi & modo alterius: & propterea vtrique contrariorum verificat: sicut fuscum modò induit ratione albi modò nigri, & quod est vtriusque verificat. In hac itaque historia negocium demissionis erat in medio: ita quod alter iam descenderat, alter tunc erat descensurus: & ille descensurus hæc verba dixit nomine sui & socii. Sic enim verificantur omnia absque aliqua dissonantia: nam relatiuè ad intentionem verificatur descendere fecisti nos: & relatiuè ad integram libertatem verificatur quod post hæc verba demisit eos. *Quos ostium domus tuæ egressus fuerit, sanguis ipsius erit in caput eius et nos erimus innoxij: cunctorum autem sanguis qui tecum in domo fuerit, redundabit in caput nostrum si quis eos tetigerit.* Si autem nos prodere volueris, & sermonem istum proferre in medium. Non tot habentur iuxta Hebræum: sed habetur. *Et si prodideris verbum nostrum hoc, videlicet quod nos latitamus in montibus, erimus mundi ab hoc iuramento tuo, quo nos iurare fecisti.* timent enim mulieris instabilitatem: & propterea silentii curam in ea augere nituntur. Et illa respondit, sicut locuti estis ita fiat: *dimittensque eos, vt pergerent appendit funiculum coccineum in fenestra.* Quanuis antiquus interpret simul dimissionem exploratorum

ploratorum & appensione funiculi significauerit, hebraica tamen litera similitatem non significat: quoniam multis orationibus has actiones describit dicēdo. *& dimisit eos & abierunt. & ligauit filum coccineum in fenestra.* ex his enim verbis non habetur quando appendit funiculum illum in fenestra: sed duntaxat quod ligauit illū ibi. quod post multos dies fieri potuit & decuit: sed hoc in loco scribitur ad terminandam narrationem gestorum à muliere.

Illi verò ambulantes peruenerunt ad montem, & manserunt ibi tres dies donec reuertentur qui fuerant infecuti: quærentes enim per omnē viam non inuenerunt eos, quibus urbem inq̄. *Issu.* Superfluunt istæ tres dictiones. Reuersi sunt & descendērunt exploratores de monte. Reuersio manifestat quod ad remotiora loca iuerant, vt omnino tuti essent ab inquisitoribus. & transierunt, veneruntq̄. ad Iehosua filii Nun: & narrauerunt ei omnia quæ acciderant ei. Ex hoc q̄ nulla fit mētio pontificis, nulla mentio seniorum, conicitur quod Iehosua nescientibus aliis misit hos viros: & similiter quod clādestina fuerit relatio. Dixeruntq̄. ad Iehosua quod tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc. Superfluit, hanc. Hæc relatio exploratorum insinuat quod lustrauerant non solum Iericho sed alias terras Chanægorum. Signū autem vnde cognouerint futuram victoriā subiungunt timorem illarum gentium tam vehemētem vt tanquam dissolutis animis sint. *& etiam timore dissoluti sunt cuncti habitatores eius.* Legendum est. *Habitatores terra à facie nostra.* Miserat enim deus timorem vehemētem in Chanægos relatiuè ad præsentiam populi Israël.

CAPVT III.

Gitur Iehosua de nocte cōsurgens mouit castra. Iuxta hebræum habetur. Et surrexit Iehosua mane. Nō dicitur mane immediatè sequenti (nescitur enim cert⁹ dies quo reuersi sunt exploratores) sed author libri redit ad prosequendā historiā executionis diuini mādati. Narrauerat enim quod de⁹ præcepit Iehosua, vt tunc surgeret & trāsiret Iordanē. narrauerat & inchoatā executionē quo ad duos: & quo ad vocationē Reubenitarū &c. & quo ad monitionē populi, vt præpararet se ad trāsēdū post tridū Iordanē. Narrat modò cōsequēter quod

q̄ postq̄ populus præparat⁹ est, surrexit Iehosua: proculdubio à strato & quiete sua mane. Et intelligo fuisse mane noni diei mēsis primi, vt duos dies ad preparandū alimēta ad colligēdum res suas, disponēdūq̄; omnia ad iter habuerit: eodē enim die venerūt de Sittim ad Iordanē vt subiūgitur. *Egrediētēsq̄; de Sittim venerūt ad Iardē ipse & oēs filij Israël: & morati sunt ibi per tres dies.* Iuxta hebræū habetur: *& dormierūt ibi antequā trāsiret.* Et fuit à fine triū dierū, transierunt præfelli per mediū castrorū. Vide quantē diuersitatis sensuū causa est ī terptatio iuxta itelligentiā interpretis. Nō dicitur in hebr. litera, q̄ ī orati fuerint in Iordane dies tres: sed insinuatū oppositū, dicēdo & dormierūt ibi antequā trāsiret. Si triduo ibidē fuissent, ridiculū esset scribere q̄ dormierūt ibi antequā trāsiret. nūquid ad excludendū tres dies infomes licuit scribere, & dormierūt ibi antequā trāsiret? Hęc absurditas manifesta declarat q̄ ad significandū illos non statū vt appulerūt trāsisse, sed vnicā noctē ibidē pegisse, hæc verba scripta sunt. Descripta autē mora vnus noctis iuxta Iordanē ante trāsitū, describī verificatū fuisse tps̄ pmulgatū à Iehosua in Sitti, adhuc tres dies & transibitis Iordanē.

Dicēdo & fuit, hęc fiat pūctus. phrasis est hebraica dicere absolute et fuit, vel et erit: et postea subiūgere rē ptenitā vel futurā. Vnde & hęc subdit actio præterita à fine triū dierū: hoc est in die 10. mēsis primi. nā ille dies erat statim ex fine triū dierū prædictorū à Iehosua pmulgāte in Sittim, adhuc tres dies & transibitis Iordanē. Illo itaq̄; die decimo pfecti monuerūt populū vt seq̄rentur arcā: mane em̄ illius diei facta est hęc monitio. Et præceperūt populo dicēdo: *quādo videritis arcā federis domini dei vestri & sacerdotes leuitas portātes eam, mouebimini de loco vestro & ibitis post illā.* Quāuis arca in itinere cōsueuerit præcedere populū, nō tamē sic præcedebat vt esset penit⁹ prima in itinere, sed multi ibant ante illā. & propterea ad tollendū in hoc transitu iordanis talis multitudinis præcessionē, monetur popul⁹ vt null⁹ præcedat arcā, sed oēs sequantur eā. *Sitq̄; inter vos & arcā spatij circiter duorum millium cubitorū: vt procul magis videre possitis & nosse per quā viā ingrediamini.* Iuxta hebræū habetur. Nā appropinquabitis ei vt cognoscatis viā per quā ambuletis. Si appropinquasset multitudo arcæ, impedita fuisset visio arcæ ab vniuersis legi-

legionibus populorū ordinatē progredientium occupando magnam terrā latitudinem: sed distante arca per duo milia cubitorū ab vniuersa multitudine, vniuersa capita progredientiū videre poterant, qua via vnicuique incedendum esset sequendo semper arcam. *quia prius nō ambulastis per eā.* Iuxta Hebræum habetur. *quia non transistis per viā ab heri & nudius tertius.* Ratio dictæ cautelæ redditur disparitas huius viæ quauis exiguæ & aliarum. erant enim ibi fortē exuberantia Iordanis multa loca immeabilia: & propterea opus erat vt præcedentem arcam à longē viderent & eligeret quodlibet vexillum propriam viam meabiless, nec aberraret à sequela arcæ. Est itaque sensus quod dñi est, quod per similem viam non ambulastis, quod ista viā non est similis viæ solitæ ab heri & nudius tertius, hoc est præteritis diebus. *Dixitq; Iehosua ad populum. sanctificamini: cras enim faciet dominus inter vos mirabilia.* Præpostero ordine narratur gesta, nam die nono Iehosua monuit populum vt munderent corda sua præparando se ad susceptionem Dei in stupendo miraculo die craftina. *Et ait Iehosua ad sacerdotes. tollite arcam fœderis & præcedite populum: qui iussa complentes tulerunt arcam, & ambulauerunt ante populum.*

Dixitq; dominus ad Iehosua, hodie incipiam exaltare te coram omni Israel: vt sciāt quod sicut fui cum Mose sic ero tecum. Hæc est secunda reuelatio facta Iehosua, die decimo primi mensis quo transierunt Iordanem. Nec reuelatur modus transeundi: quoniam prima reuelatione fuerat ei manifestatus, & ipse iam die nono prædixerat populo, cras faciet dominus mirabilia. sed reuelatur ei tum magnificatio propria coram populo, tum modus quo sacerdotes portantes arcā progredierentur dicendo. *Et in præcipis sacerdotibus qui portant arcam fœderis dicēdo. cum ingressi fueritis partem aquæ Iordanis state in ea. Clarius habetur in Hebræo. Cum ingressi fueritis vsque ad extremum aquæ Iarden, in Iarden stabitis.* Ecce modus progrediendi: videlicet quod sacerdotibus portantibus arcam ingressis extremum non solum aluei, sed aquæ Iordanis (ita vt pedes in prima extremitate aquarum tenerent) sisterent ibidem. Quod intellige donec aquæ Iordanis, descendentes deficerent, & superiores seipsas contingerent: quod ferē statim perfectum est, & sacerdotes progressi sunt

sunt ad medium Iordanis locum iam sicum.

Dixitq; Iehosua ad filios Israel: accedite huc, & audite verbum domini Dei vestri. Mane diei decimi fuit hic sermo. Et rursum. Iuxta Hebræū habetur. Et ait Iehosua. Prius dixit accedite & audite: postq; verò accesserunt, dixit subiūcta, videlicet q; videbūt mirabilē effectū in quo manifestē cognoscent diuinā præsentiam. in hoc, inquit, scietis quod dominus viuēs in medio vestri. Iuxta Hebræū habetur. in hoc cognoscetis, quod El viuēs in medio vestri: & expellēdo expellet à facie vestra Chenahaneū & Chittheum, & Hiueū & Perizeū, & Ghirga-seum, & Enoreum, & Iebuseum. Nominat Deum El, à fortitudine diuina cognoscenda ad debellādos chanaanæos: viuū autem ad differentiam idolorum quæ colebantur à gentibus: manifesta enim opera viuētis Dei visuri erant. Ecce arca fœderis domini totius terræ trāsit ante vos in Iarden. Nō habetur hīc aliquod dei nomē: sed propriē scribitur domini vniuersæ terræ, ad significādū quod ille qui venerat in arca illa, est dominus nō solum Israëlīs & terræ Chanaanæorum, sed omnis terræ. Parate duodecim viros de duodecim tribubus Israel, singulos per singulas tribus. Mandat Iehosua vt ex qualibet tribu tollatur vir vnus, vt sint comites sacerdotum portatium arcam domini, & singillatim videant etiam modum miraculi. Vnde & in Hebræo non dicitur parate: sed dicitur. Et nunc tollite vobis duodecim viros, virum vnum, virum vnum per tribum. decreuit enim vt tunc assumerentur duodecim viri tanquam comites sacerdotum & arcæ vice duodecim tribuum Israel. Et cum posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes. Legendum est. Et erit, cum quiescent plāta pedum sacerdotum. Manifestē prædicat modum miraculi: vt diuulgetur in populo, & lati ac securi proficiantur laudādo Deū. portantium arcam fœderis domini Dei totius terræ in aquis Iarden. Iuxta Hebræum nullū Dei nomen habetur: sed Adon (hoc est domini) omnis terræ, vt superius dictum est. aquæ Iarden deficient, aquæ descendentes de super: & stabunt acervo vno.

Et fuit, cum moueretur populus de tentoriis suis ad trās eundem Iarden, sacerdotes portabant arcam fœderis ante populum. Ingressisq; eis Iarden & pedibus eorum in extremo aqua tinctis (Iordanis autem ripas aluei sui tempore mensis implerant) steterunt aquæ descendentes in loco vno. Ad declarandum Iordanem tūc non

non caruisse exuberantia aquarum, interponit author tantam fuisse abundantiam aquarum in Iordane ut repleverit omnes ripas, non impetu unius diei, sed omnibus diebus messis: comprehendendo sub messe hordeaceam messem quae prior est triticea. erat enim tunc tempus messis hordeaceae cum esset decimus dies primi mensis. & instar motis intumescetes apparebant procul ab urbe quae vocatur Edom usque ad locum Zarthan. Iuxta Hebraeorum nihil dicitur de apparentia (sed interpres expositoris officio factus est) sed habetur. elogando valde ab Adam urbe quae ex latere Zarthan. describitur siquidem tumor aquarum superiorum non ad instar motis, sed ac rui unius longi valde: utpote ab urbe Adam quae erat iuxta superiorem partem Iordanis. Ita quod sensus est quod aceruus seu tumulus aquarum superiorum extendebatur usque ad locum Iordanis portantes, qui erat iuxta urbem Adam. hoc enim secundum planum sensum significat litera Hebraica dicens: & steterunt aquae quae descendebar desuper, steterunt aceruus uno, elogando valde appositivum ab Ada urbe quae ex latere Zarthan. Magna enim elogatio acerui explicatur ex elogatione terminata desuper ad urbem Ada. quae autem inferiores erant, in mare solitudinis quod nunc vocatur mare mortuum descenderunt usque quo omnino deficeret. Parvi refert quod Hebraice loco maris mortui habetur mare salis. In idem enim redit. multis enim nominibus lacus ille appellatur in quo aqua Iordanis absorbetur. populus autem incedebat contra Iordanem. Iuxta Hebr. habetur. populus autem transierunt in regione Iericho Manifestatur per quam partem fluminis transierunt ipsum: videlicet quae est in regione Iericho. Et sacerdotes qui portabant arcam foederis domini, stabant super siccam humum in medio Iordanis accincti. Iuxta Hebraeorum habetur. in medio Iarden preparando. Duo hinc habentur. alterum quod sacerdotes portantes arcam progressi sunt usque ad medium Iordanis postquam aquae incisae sunt: alterum quod in medio Iordanis firmiter manserunt ad reddendam viam per alueum Iordanis siccam, donec universus populus transiret: hoc enim significatur cum dicitur preparando. & totus Israel transibat per siccam, donec transisset tota gens Iarden.

CAP.

CAPVT IIII.

Quibus transfretus dixit dominus ad Iehosua. Elige duodecim viros per singulas tribus: & praecepe eis, ut tollant de medio alueo Iarden, ubi steterunt pedes sacerdotum preparando duodecim lapides, quos ponetis in loco castrorum ubi fixeritis nocte tentoria. Vocantique Iehosua duodecim viros quos elegerat de filiis Israel, singulos de singulis tribubus: & ait ad eos. ite ante arcam domini Dei vestri ad medium Iarden: & portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris iuxta numerum filiorum Israel, ut sit signum inter vos. Et quando interrogauerint vos filij vestri cras, dicentes quid sibi volunt isti lapides: respondebitis eis quod defecerunt aquae Iarden ante arcam foederis domini cum transfret ipsum: ideo positi sunt lapides isti in monumentum filiorum Israel usque in aeternum.

Fecerunt ergo filij Israel sicut eis praecepit Iehosua, portantes de medio Iardē duodecim lapides (ut ei dominus imperauerat iuxta numerum tribuum filiorum Israel) usque ad locum in quo castrametati sunt, ibique posuerunt eos. Si isti duodecim viri non essent diuersi ab illis duodecim in precedenti capitulo electis ante ingressum in Iordanem, non diceretur post egressum populum de Iordane tollite de populo duodecim viros, sed illi comites erant sacerdotum: isti autem iam transierat, & praecipitur eis ut eant ad locum coram arca Dei &c. Alios quoque duodecim lapides posuit Iehosua in medio Iardē sub loco ubi steterat pedes sacerdotum portantium arcam foederis & fuerunt ibi usque in praesentem diem. Quoniam Hebraice scribitur quod Iehosua istos duodecim lapides erexit, significatur quod non qualitercunque disposuit ibidem lapides istos, sed erectos, simul iunctos ac fixos ibidem locauit, ut perseverarent ibi ad perpetuam memoriam quod ibi steterunt pedes sacerdotum portantium arcam dei. Et hinc consequenter habetur quod lapides isti erant logi ac grades: & quod per multos viros fecerit Iehosua portari illos, ac erectos simul figi ut se mutuo tuerentur. & propterea opus hoc in litera attribuitur non illis duodecim viris, sed Iehosuae principi populi. Sacerdotes autem qui portabant arcam foederis stabant in medio Iarden donec omnia cōplerentur quae Iehosuae ut loqueretur ad populum praeceperat dominus & dixerat ei Moses. Legendum est, donec consummaretur omne verbum quod praecipit Iehouah ad Iehosua ut loqueretur ad populum, sicut omnia quae praecipit Moses Iehosuae. A duerbum, sicut, refertur ad

verbum loqueretur. Et est sensus: vt Iehosua loqueretur ad populum omnia verba Dei ad ipsum, sicut loquebatur ad populum omnia precepta Moysi ad ipsum Iehosua. Et per hoc manifestatur quod Iehosua tam secure loquebatur ad populum diuina ad eum verba, sicut indubie & secure loquebatur quae audierat a Moysi: significatur enim clara reuelatio diuina & indubie percipere ab ipso Iehosua. Et festinauerunt populus & transferunt. prius descripsit transitum populi per Iordanem: & modo describit modum transeundi, videlicet festinanter. Cumque transissent omnes, transiit & arca domini: sacerdotes quoque pergebant ante populum. Legendum est & sacerdotes ante populum. alia siquidem sententia est describens ordinem progressus populi post transitum Iordanis: videlicet quod sacerdotes portantes arcam domini praecedebant populum. Filij quoque Reuben & Gad & dimidia tribus Menassis armati praecedebant fratres suos filios Israel: sicut locutus fuerat eis Moyses. Ad ordinem progrediendi spectat hoc: describitur enim quod tam in transitu quam in progressu Reubenita cum Gaditis & dimidia tribu Menassis ibant ante populum Israel. Circiter quadraginta millia pugnatorum, per turmas & cuneos incedebant, per plana atque campestria vrbis Iericho. Iuxta Hebraeum habetur. transierunt ante dominum ad praedium ad campestria Iericho. Describitur quod illa quadraginta millia armatorum ibant ante arcam Domini post transitum Iordanis: ita quod ordo progressus erat vt primum isti armati, deinde arca Domini, & tertio populus incederet.

In die illa magni sicauit dominus Iehosua coram omni Israel: & timuerunt eum sicut timuerat Moysen dum adhuc viueret. Iuxta Hebraeum habetur. omnibus diebus vitae eius. Et pronomen eius, demonstrat Iehosua: significatur enim magnificatio tam efficax, vt populus quemadmodum Moysen timeret Iehosua omnibus diebus vitae ipsius. Dixitque dominus ad Iehosua: praecipe sacerdotibus, qui portant arcam testimonij, vt ascendant ex Iarden. Qui praecipit eis dicens, ascendite de Iarden. Iam bis in hoc capitulo clare vides prius descriptam fuisse rem gestam, & postea interiectis nonnullis describi modos rerum gestarum. nam descriptus prius fuit transitus arcae, nunc autem describitur modus quo arca transiuit: videlicet praecipiente Deo Iehosuae, & ipso Iehosua praecipiente sacerdotibus.

dotibus. Cumque ascendissent portantes arcam federa domini de medio Iardae, & siccam humum calcare cepissent. Non quod in loco non sicco pedes habuissent quandiu substiterunt in medio Iordanis: sed terra solita perseverare in siccitate significatur nomine sicci, ad differentiam aluei Iordanis soliti manere sub aqua. reuersa sunt aquae in alueum suum, & stuebant sicut ante confluxerant.

Populus autem ascendit de Iarden decima die mensis primi proculdubio mensis in quo celebratur pascha. & castrametati sunt in Ghilgal contra orientalem plagam vrbis Iericho. Iuxta Hebraeum habetur. in extremo orientis Iericho. hoc est in extrema parte territorij vrbis Iericho versus orientem. Duodecim quoque lapides quos ex Iarden sumpserant, posuit Iehosua in Ghilgal. Et dixit ad filios Israel: quando interrogauerint filij vestri cras patres suos, dicendo quid sibi voluit lapides isti? docebitis eos dicendo, per arcem alueum transiit Israel Iarden istum: siccante domino Deo nostro aquas eius in conspectu nostro donec transiremus, sicut fecerat prius in mari rubro quod siccauit donec transiremus. vt discat omnes terrarum populi fortem esse manum Dei, & vt vos timeatis Deum vestrum omni tempore.

Rostquam ergo audierunt omnes reges Emoraeorum qui habitabant trans Iarden ad occidentalem plagam, & cuncti reges Chenahanaei qui erant iuxta mare quod siccauit dominus aquas Iarden coram filiis Israel donec transiret: dissolutum est cor eorum, & non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum Israel. Legendum est. a facie filiorum Israel. clarior enim est litera, & sensus planior.

Eo tempore ait dominus ad Iehosua: fac tibi cultros lapideos. Iuxta Hebraeum habetur. cultros acutos. Nec fita ita rudis vt intelligas tunc efficiendos novos gladios, sed tunc acuedos. & circuncide secundo filios Israel. Iuxta Hebraeum habetur. & reuertere circuncide filios Israel. Et est sensus circuncide filios Israel non omnes simul, sed primum vnā partem & secundo alterā partem. Et est ordo literae. reuertere secundo & circuncide filios Israel. In proptu autem ratio est reuertendi secundo ad circuncidendum filios Israel (non in eisdem sed diuersis personis) ne tanta multitudo simul affecta dolore vulneris esset. Et fecit sibi Iehosua cultros acutos: & circuncidit filios Israel in colle praepusiorum. Collis ille a praepusis denominatus est.

Haec autem est causa secunda circuncisionis. Non habetur in Hebraeo

Hebræo, secundæ, sed duntaxat. Et hoc propter quod circumcidit Iehosua. Iubiuncta enim causa huius generalis circumcissionis demonstratur. totus populus qui egressus est de Aegypto, masculi omnes viri bellatores mortui erant in deserto in via, quando egressi sunt de Aegypto, qui omnes circumcisi fuerant: populus autem qui natus est in deserto quando egressi sunt ex Aegypto, non fuerat circumcissus. Aduerte prudens lector, quod tria masculorum genera litera manifestat. primum egressorum de Aegypto, qui omnes circumcisi fuerant. sed hoc distinguitur in duo genera: videlicet in viros bellatores, hoc est numeratos iuxta montem Sinai à viginti annis & supra. & hi omnes mortui erant tempore transitus Iordanis præter Iehosua & Chaleb. Aliud verò genus circumcissorum egressorum de Aegypto continebat omnes masculos qui tempore numerationis non erant viginti annorum: qui non erant mortui, sed erant viri perfecti in transitu Iordanis. Tertiū autem genus erat masculorum natorum post egressum de Aegypto. & hos solos oportuit circumcidi, quia non fuerat circumcisi in via. Ratio autem quare non fuerint circumcisi in via redditur, quia nesciebatur quando colūna nubis profectiōne imperaret. nouiter enim circumcisis motus nocet. Nam quadraginta annis ambulauerunt filij Israel per desertum, donec consumeretur omnis generatio virorum bellatorum, qui egressi erant ex Aegypto, qui non audierant vocem domini: quibus iurauerat ut ostenderet eis terram lacte & melle manantem. falsa est litera. nā iuxta Hebræū habetur, quibus iurauit dominus quod non ostenderet eis terram super quam iurauit dominus patribus eorum, ut daret nobis, terram fluentem lacte & melle. Cernis hinc prudens lector, quam contraria veritati sit quandoque vulgata editio. nam oppositum habet Hebraica litera, & sensum quadrantem libris Moisis. Horum filij in locum patrum successerunt & circumcisi sunt à Iehosua, quia sicut nati fuerant, in preputio erant, nec eos in via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt, manserunt in eodem castrorum loco donec sanaretur. Dixitque dominus ad Iehosua, hodie abstuli opprobrium Aegypti à vobis iuxta Hebræum habetur, hodie reuolui opprobrium Aegypti à vobis. Et est sensus, hodie reuolui in laudem & gloriā vituperationem seruitutis & ignominie quā passi estis in Aegypto. Et attribuit Deo hanc reuolutionē hodierno diei quo est perfecta circumcisio, non ratione solius circumcissionis, sed ratione inchoatæ possessionis terræ promissæ Abraham, Isaac & Iacob: proficite ita per circumcissionem vniuerso Israël fidem Abraham. Ita quod hodie

demonstrat diē vtriusque; simul & initij possessionis, & assumptionis ad Abraham vniuersi Israelis. Verè enim tunc reuoluit opprobrium in gloriā: & quod diuturna in Aegypto habitatio ac oppressio incredibile reddiderat, immo in opprobrium Israelitice gentis reddiderat, Deus adimpledo promissam Abraham Isaac & Iacob, illo die reuoluit in laudē & gloriā: oppressio siquidē Israël in Aegypto, exprobrabatur eis gloria quā diuulgauerat se esse habituros à Deo promissam patribus. Vocatumque est nomē loci illius Galgala vsque in presentē diē. Corruptū est vocabulum istius loci: dicendum esset, Ghilgal: à reuoluēdo siquidē locus ille nominatus est: eò quod Deus dixit tibi, hodie reuolui opprobrium &c.

Manseruntque filij Israel in Ghilgal: & fecerunt Pesach quarta decima die mensis ad vespertinū in castris Iericho. Hoc est tertiū pascha. nā primū in Aegypto, secundū iuxta montē Sinai, & tertiū in Galgalis celebratū est. & comederunt de frugibus terræ die altero & azymos panes & polentā eiusdem anni. Legedum est in crastino paschæ infirmētata & tosta, in ipso die. Recole legis præceptū esse quod ante oblatū homer granorū ex spicis nulli fas erat edere de nouis frugibus terræ. & quia homer granorū offerebatur Deo in crastino paschæ, ideo narratur in litera quod in crastino paschæ comederunt de frugibus terræ tū Azymos panes, tū tosta grana quæ interpretes appellāt polentā. post oblationē siquidē factā Deo comederunt hæc. D fecerunt man. Iuxta Hebræum adiungitur in crastino, ita quod tertio die ab immolato pesach cessauit manna: hoc est non prouidit Deus amplius illis manā, postquam comederunt de frugibus terræ nec vsi sunt ultra illo cibo filij Israel, sed comederunt de frugibus terræ Chenahā anno ipso.

Quum autē esset Iehosua in agro cimitatis Iericho, leuauit oculos, & vidit virū stantē contra se euaginatū tenentem gladium perrexitque ad eū. Virio corporalis fuit ista, quemadmodū viderat Moses rubū ardentem in specie siquidem viri armati apparuit angelus e regione ipsius Iehosua stans. Et quia non fit mentio aeris, sed quod Iehosua iuit ad eum, insinuat quod apparuit stans in terra. & ait ei, noster es an ex aduersariis? Qui respondit nequaquam. sum ex aduersariis, sed sum princeps exercitus domini. Ex eo quod Dani. 10. dicitur quod Michael est princeps gentis Iudæorum, rationabiliter infertur quod iste angelus fuit Michaël archangelus. fatetur enim